

VYTAUTAS TALAT-KELPŠA (1926–2009)

Gimė Noboroviznos dvare, Vievio valsčiuje. Šeimoje buvo vienturtis. Tėvas Vladas Talat-Kelpša – pasienio policijos karininkas. Šeimai persikėlus gyventi į Mažeikius tapo Mažeikių apskrities policijos vadu. 1941 m. birželio 14 d. šeima suimta ir atgabenta į geležinkelio stotį. Tėvas atskirtas, vežtas kitame vagone, bet Naujosios Vilnios stotyje šeimai leista atsisveikinti. Vytautas su mama Joana Talat-Kelpšiene atsидūrė Altajaus krašte. 1947 m. kartu su mama pabėgo iš tremties. 1949 m. suimtas, išvežtas į Rešotų lagerį, kuriame nuo 1941 iki 1950 m. kalėjo tėvas. 1954 m. Vytautas Talat-Kelpša paleistas iš lagerio. Tremtyje sukūrė šeimą. Gimė dukra Nijolė, sūnus Raimondas. Laisvalaikį skyrė fotografijai. Su draugu nusipirkęs motociklą fotografuoti važinėjo ir į atokesnius kaimus. Teisę sugrįžti į Lietuvą šeima gavo tik 1961 m. Pats Vytautas sugrįžo 1966 m. – pabaigęs mokslus. Savo atsiminimuose užrašė: „Taip po 25 metų baigėsi kryžiaus keliai...“ Tautos atgimimo sąjūdį Vytautas Talat-Kelpša pasitiko Mažeikiuose, 1988 m. buvo išrinktas pirmuoju Mažeikių tremtinių klubo pirmininku.

V. Talat-Kelpša. Prie kapo. II.

DIONIZAS RUDOKAS (1934–1998)

Gimė Auksodės kaime, Laižuvos valsčiuje, Mažeikių apskrityje. Tėvai valdė 41 hektaro ūkį. Šeimoje be Dionizo augo vyresnis brolis Viktoras. Dionizas mokėsi pradinėje mokykloje, kai 1948 m. gegužės mėn. šeima buvo ištremta į Irkutsko sritį. Tremtyje teko sunkiai dirbti miško perdirbimo gamykloje. Trumpas laisvalaikio valandas užvaldė aistra fotografavimui. Nepaisant to, kad fotografuoti buvo griežtai draudžiama, noras nedingo. Labai pagelbėjo vietinis rusas, leidęs naudotis valdiška fotolaboratorija. O fotografijų būta išties daug – juk Dionizas buvo vienas iš aktyviausių lietuvių tremtinių bendruomenės fotografų. 1964 m. tremtyje vedė. 1966 m. ryžosi grįžti į Lietuvą nelegaliai. Tėvynėje niekas nelaukė. Buvo pareikalauta per 24 val. išvykti iš šalies. Nepasidavė. Nuvyko į Vilnių, į Vidaus reikalų ministeriją. Kol pareigūnai aiškinosi padėtį, be registracijos įsidarbino Akmenės melioracijoje. Po pusmečio leido prisiregistruoti. Visus išsaugotus fotografijų negatyvus Dionizas Rudokas 1990 m. padovanojo Mažeikių muziejui. 2006 m. surengta personalinė Dionizo Rudoko darbų paroda, deja, po autoriaus mirties.

D. Rudokas. Rąstų krovėjai. Biriusinsko miško perdirbimo gamykla. Sueticha

VINCAS RAMANAUSKAS (g. 1931 m.)

Gimė Purpliuo kaime, Laižuvos valsčiuje, Mažeikių apskrityje. Tėvai valdė 36 hektarų ūkį. Šeimoje be Vinco augo jaunesnis brolis Alfonsas ir sesuo Zuzana. 1945 m. pavasarį tėvas Vincentas Ramanauskas buvo suimtas ir išvežtas į lagerį Karelijoje. Trylikametis Vincas tapo šeimos galva. 1946 m. tėvas iš lagerio sugrįžo. 1949 m. pavasarį šeima sužinojo apie parengtus tremčiai vagonus. Vieningai sutarė, kad Vincas turi likti Lietuvoje ir remti šeimą siuntiniais. Vincas su keliais kaimynais pasitraukė į Latviją. Sugrįžęs namus rado tuščius. Šeima ištremta į Krasnojarsko kraštą. Prasidėjo neramūs slaptystos metai. 1952–1955 m. pateko į tarnybą sovietinėje kariuomenėje. Betar naudamas susidomėjo fotografija. Įsigijo fotoaparata „Liubitel“. Atlikęs karinę tarnybą nutarė vykti pas tėvus į tremtį. Čia įsidarbino Nazarovo šiluminės elektrinės statybose. Sutiko būsimą žmoną Angelę. 1957-aisiais sukūrė šeimą. Gimė dukra Aldona. 1959 m. šeima sugrįžo į Lietuvą. Apsistojo Kvėdarnoje, Šilalės r. Lietuvoje gimė sūnus Vytautas ir dukra Aušra. 1971 m. persikėlė į Mažeikius. Visą laisvalaikį paskyrė kraštotyrai ir fotografijai. Atgimimo laikais aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje.

V. Ramanauskas. Kepykloje. Nazarovo, 1959